

UYANAN AVRUPA ve SARSILAN OSMANLI

İhtilal: Bir ülkenin siyasal, sosyal ve ekonomik yapısını veya yönetim düzenini değiştirmek amacıyla kanunlara uymaksızın cebir ve kuvvet kullanarak yapılan geniş halk hareketi, devrim.

İnkılap: Devlet düzenini ve toplumsal yapıyı daha iyi duruma getirmek için köklü değişiklikler yapılmasına inkılap adı verilir.

Skolastik Düşünce: Din ile ilgili esasların değişmez olduğunu kabul eden deney ve akli yasaklayan Orta Çağ Avrupa'sında Kilise'nin hâkimiyetindeki düşünce tarzıdır.

Dogmatik Düşünce: Deneye ve akla dayanmayan, söylemlerini inanç öğretilerinden alan düşünce biçimidir.

Burjuva: Avrupa tarihinde şehirlerde yaşayan ve üretim araçlarını elinde bulundurarak özel imtiyazlara (ayrıcalıklara) sahip kimselere denir.

Milli İrade: Milletin hiçbir baskı altında kalmaksızın isteğini ortaya koyması.

Sömürgecilik: Bir devletin, kendi ülkesinin sınırları dışında, başka ulusları, devletleri, toplulukları siyasal ve ekonomik egemenliği altına alarak yayılmasıdır.

Ferman: Osmanlı Devleti'nde padişahın verdiği ve uyulması gerekli hükümleri taşıyan yazılı buyruk veya emirdir.

İslahat: Bozulan bir kurumu yeniden çalışır hale getirme, düzeltme veya iyileştirme.

Demokrasi: Halkın egemenliği

Coğrafi Keşifler

15. ve 16. yüzyılda Avrupalılar tarafından yeni ada, kıta, okyanus ve ticaret yollarının bulunmasıdır.

Coğrafi Keşiflerin Avrupa'ya Etkisi

- ✓ Amerika kıtası keşfedildi. (Kolomb buldu ama Hindistan zannetti. Ameriko Vespuçi yeni bir kıta olduğunu söyledi)
- ✓ Afrika kıtasının güney ucunda bulunan Ümit Burnu keşfedildi.
- ✓ Doğunun zenginliklerine ulaşıldı.
- ✓ Avrupa'da ticaret canlandı ve zenginleşti.

Coğrafi Keşiflerin Osmanlı'ya Etkisi

- ✓ Osmanlı denetiminde olan İpek ve Baharat yolunun önemi azaldı.
- ✓ Akdeniz'de bulunan ticaret limanları önemini kaybetti.
- ✓ Osmanlı ekonomik açıdan zayıflamaya başladı.

Rönesans - Yeniden Doğuş

15. ve 16. yüzyılda önce İtalya'da daha sonra Avrupa'ya yayılan bilim, sanat, edebiyat alanındaki gelişmelerdir.

Rönesans ile Beraber Avrupa'da

- ✓ Bilim, sanat ve kültürel faaliyetler önem kazandı.
- ✓ Kilisenin otoritesi sarsıldı ve önemi azaldı.

Rönesans'ın Osmanlı'da Etkisi

- ✓ Osmanlı o dönemde bilim ve teknik açıdan Avrupa'dan ileride olduğu için bu gelişmelerden yararlanma ihtiyacı duymadı.

Reform – Yeni Düzen

16. yüzyılda Katolik Kilisesinin sorgulanmasının artması üzerine kendisini düzenlemesi durumudur. İlk olarak Almanya'da ortaya çıkmıştır.

Reform İle Beraber Avrupa'da

- ✓ Bilimsel gelişmelerin önü açıldı.
- ✓ Kilise baskıcı söylemlerini düzenlemek zorunda kaldı.

Reform'un Osmalı'da Etkisi

- ✓ Osmanlı'da inanç özgürlüğü olduğu için etkilenmemiştir.

Aydınlanma Çağı

17. ve 18. yüzyılda akıl, bilim ve düşüncenin ön planda tutulduğu dönemdir.

Avrupa'daki Etkisi

- ✓ Birçok bilim ve düşünce insanı ortaya çıkmıştır. (J.J. Rousseau, Diderot, Voltaire, Montesquieu gibi)
- ✓ Bu bilim ve düşünce insanların özgürlük, eşitlik, hürriyet gibi söylemleri halkı etkilemiştir.

Fransız İhtilali

Krallık yönetiminin baskılarına karşı halkın ayaklanması sonucu ortaya çıkan ve oldukça geniş bir coğrafyayı etkileyen olaydır.

Ortaya Çıkardığı Fikirler

Hürriyet
Adalet
Milliyetçilik
İnsan Hakları
Demokrasi
Eşitlik

Sonuçları

- Mutlak monarşi(tek adam yönetimi) yıkılarak egemenliğin halktan geldiği kabul edildi.
- "Fransız İnsan ve Vatandaş Hakları Bildirisi" yayımlandı. Bu bildiriyle insanların, hakları bakımından hür ve eşit doğdukları ve öyle yaşayacakları vurgulandı.
- Milliyetçilik fikri hızla yayılarak büyük imparatorluklar dağılma sürecine girdi. En fazla etkilenen OSMANLI

Sanayi İnkılabı

Aydınlanma Çağı'ndaki bilgi ve birikimle 18. Yüzyılın sonunda Avrupa'da gelişen teknoloji sayesinde insan gücü yerine makine gücüne dayalı üretim şekli ortaya çıkmıştır. İngiltere'de ortaya çıkmıştır.

Sonuçları

- Büyük fabrikalar kuruldu.
- Hızlı ve seri üretime geçildi.
- Üretimin artması ham madde ve pazar ihtiyacını ortaya çıkardı.
- Sanayisi gelişen devletler arasında ham madde ve pazar arayışı "Sömürgecilik" yarışı orta çıktı.
- 1. Dünya Savaşı'nın çıkma sebeplerinden biri de sömürgecilik yarışıdır.

Osmanlı'ya Etkisi

- Ekonomisi bozulan Osmanlı, Batılı devletlere kapitülasyonlar (ekonomik ayrıcalık) vererek gümrük vergilerini düşürdü.
- Ekonomisi giderek bozulan Osmanlı, Avrupa devletleri için açık pazar haline geldi.
- Osmanlı esnafı ve zanaatkârları atölyelerini kapatmak zorunda kaldı.
- Kaybedilen savaşlarla birlikte Osmanlı ekonomisi iflas etti ve dışa bağımlı hale geldi.

- Avrupalı devletlerin denetiminde Duyunu Umumiye (Genel Borçlar İdaresi) kuruldu.

DAĞILMAYI ÖNLEMENE YÖNELİK FİKİR AKIMLARI

Osmanlıcılık

Amacı

- Osmanlı'da yaşayan bütün milletleri eşit hak ve özgürlükler vererek "Osmanlı Toplumunu" veya "Osmanlı Milleti" adı altında bir arada tutmak

Temsilcileri

- Namık Kemal
- Mithat Paşa
- Ziya Paşa

Sonuç

- Fransız İhtilali'nin ortaya çıkardığı "milliyetçilik" akımı nedeniyle Osmanlı içerisinde yaşayan Balkan milletleri isyan ederek Balkan Savaşları'nı başlatıp sonucunda Osmanlı Devleti'nden ayrılıp bağımsız olmuşlardır. Böylece Osmanlıcılık fikri geçerliliğini yitirmiştir.

Osmanlı Devleti'nin çöküş sürecinde devletin varlığını sürdürmek ve dağılmasını önlemek için bazı fikir akımları geliştirilmiştir. Bu fikir akımlarından biri de Osmanlıcılıktır. Osmanlıcılık akımı, Osmanlı Devleti sınırları içinde yaşayanları hangi din ve soydan olursa olsun kaynaştırarak bir "Osmanlı Milleti" oluşturmayı amaçlamıştır. Ancak Osmanlıcılığın gerçekçi bir çözüm olmadığı kısa sürede görülmüştür.

Buna göre aşağıdaki gelişmelerden hangisi Osmanlıcılık akımının geçerliliğini yitirmiş olduğunun bir göstergesidir?

- A) Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'nda İttifak Devletleri yanında savaşa girmesi
- B) Müslüman olmayanlara bütün devlet memurluklarına atanabilme hakkının verilmesi
- C) Mebusan Meclisinde tüm Osmanlı unsurlarına temsil hakkının verilmiş olması
- D) Balkan milletlerinin isyan edip Osmanlı Devleti'nden ayrılması

İslamcılık/Ümmetçilik

Amacı

- Osmanlı ülkesinde yaşayan Müslüman toplulukları bir arada tutup ülkenin dağılmasını "İslam birliği" çatısı altında önlemektir.

Temsilcileri

- II. Abdülhamit
- Mehmet Akif Ersoy

Sonuç

- I. Dünya Savaşı sırasında Osmanlı padişahı İslam Halifesi olarak cihat çağrısı yapmış ancak Müslüman Araplar İngilizlerle birlikte hareket ederek Osmanlı ile savaşmıştır. Böylelikle İslamcılık fikri geçerliliğini yitirmiştir.

Türkçülük/Turancılık**Amacı**

- Türkleri milli bir duygu ile birleştirerek Osmanlı bayrağı altında kuvvetli bir unsur olarak yeniden canlandırmak

Temsilcileri

- Ziya Gökalp
- M. Emin Yurdakul
- Ömer Seyfettin

Sonuç

- Bu fikir akımı Osmanlı'nın dağılmasını engelleyemese de Atatürk'ün önderliğinde Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasında önemli rol oynayacak ve Atatürk'ün ortaya koyduğu milliyetçilik ilkesinin oluşmasında etkili olacaktır.

Batıcılık/Garpçılık**Amacı**

- Türk toplumuna Batı'da gelişen düşünce, yönetim biçimi, yaşam tarzını getirerek ülkenin gelişmesini ve kalkınmasını sağlamak

Temsilcileri

- Tevfik Fikret
- Abdullah Cevdet

Sonuç

- Diğer fikir akımları gibi bu fikir akımı da Osmanlı'nın dağılmasını engelleyememiştir. Ancak kurulan yeni Türk devleti ile Batı'nın sadece bilim ve tekniğini alınması gerektiği düşüncesiyle Atatürk döneminde yapılan inkılaplar yapılırken bu fikir akımı etkili olmuştur.

DAĞILMAYI ÖNLEMeye YÖNELİ SİYASİ GİRİŞİMLER**Tanzimat Fermanı(1839)****Nedenleri**

- Avrupalı devletlerin azınlık haklarını bahane ederek Osmanlı iç işlerine karışmasını engellemek
- Azınlıkların devlete bağlılığını arttırmak ve Osmanlı'nın dağılmasını engellemek

Önemi

- Her gücün üstünde kanun gücünün olduğu kabul görmüştür.
- Müslüman-Hristiyan eşitliği sağlanmaya çalışılmıştır.

“Tanzimat Fermanı sadece iç dinamiklerden kaynaklanmış olamaz. Osmanlı Devleti'nin zayıflamasıyla birlikte, ülkedeki gayrimüslimler üzerindeki hâkimiyetini artırmak isteyen Batılı ülkelerin de tesiri son derece önemlidir.” diyen bir tarihçi Tanzimat Fermanı'nın hangi özelliğine vurgu yapmaktadır?

- A) Can ve mal güvenliğini devlet güvencesine alması
 B) Azınlıkları kanun önünde eşit kabul eden bir belge oluşu
 ★ C) Ferman'ın ilanında yabancı devletlerin etkisinin bulunması
 D) Osmanlı'nın dağılmasının önüne geçmek için alınan bir tedbir olması

Islahat Fermanı(1856)**Nedenleri**

- Azınlıkların devlete bağlılığını arttırmak
- Avrupa devletlerin baskısı
- Osmanlı'nın dağılmasını engelleme düşüncesi

Önemi

- Müslüman-Gayrimüslim eşitliği sağlanmış. Ancak azınlıkların bağımsız olma düşüncesini önleyememiştir.

I. Meşrutiyet (Kanunu Esasi 1876)**İlanında Neden Olan Etkenler**

- Avrupa'yı daha yıkandan tanımak amacıyla gönderilen Namık Kemal, Ali Suavi, Şinasi gibi aydınlar Genç Osmanlıların(Jön Türkler) "Osmanlılık" fikir akımının etkisiyle yaptıkları faaliyetler.
- Avrupalı devletlerin Osmanlı iç işlerine karışmasını engellemek.

Önemi

- Kanunu Esasi, Türk tarihinin ilk anayasasıdır
- Kanunu Esasi'nin kabulü ile Türk halkı ilk kez yönetime ortak olmuştur

II. Meşrutiyet (1908)**İlanında Neden Olan Etkenler**

- Meşrutiyet yönetimini destekleyen aydınlar, "İttihat ve Terakki" adı altında örgüt kurdular.
- İttihat ve Terakki Cemiyeti yaptıkları faaliyetlerle tekrar meşrutiyeti ilan ettirdiler.

Önemi

- Tekrardan meclis açılmış ve yeniden hürriyet ortamı oluşmuştur.
- Hürriyet ortamıyla birlikte Osmanlı Devleti'nde ilk kez siyasi partiler ortaya çıkmıştır.